

๔. การป้องกันโรคตับอักเสบจากไวรัส

โรคตับอักเสบจากไวรัสแบ่งออกได้เป็นสองชนิด, คือชนิด เอ และชนิด บี. ในแง่ของการป้องกันและควบคุมโรค, ชนิด เอ มีความสำคัญกว่า, เนื่องการไวรัสถูกขับถ่ายทางอุจจาระ, และการแพร่กระจายของโรคเนื่องจากบริโภคอาหารที่มีไวรัสปนเปื้อน. ระยะเวลาฟักตัวของโรคจะอยู่ในเกณฑ์ระหว่าง ๑๕ วันถึง ๔๐ วัน. เด็กและวัยหนุ่มสาวมักเป็นมากกว่าผู้ใหญ่. เมื่อผ่านระยะเวลาฟักตัวของโรคแล้ว, ก็จะเข้าสู่ระยะ "ก่อนเหลือง" ซึ่งจะกินเวลาตั้งแต่หนึ่งวันถึงสามสัปดาห์, แล้วจึงจะมีอาการเหลือง. อาการทั่ว ๆ ไปในระยะก่อนเหลืองจะมีไข้ทันที, เบื่ออาหาร, อาเจียน, คลื่นไส้, แน่นท้อง, พอถึงระยะเหลือง, อาการต่าง ๆ ดังกล่าวแล้วก็จะยังคงมีอยู่, และจะมีตัวเหลือง, และตาเหลืองเพิ่มขึ้นมากขึ้นแล้วแต่ความรุนแรงของโรค. อาการเหลืองจะคงอยู่ได้หลายสัปดาห์ถึงหลายเดือน. แม้ว่าอัตราการตายของผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้นจะไม่สูง, แต่ก็เป็นโรคที่ทำให้ผู้ป่วยป่วยหนักอยู่เป็นเวลานาน, ต้องการพักฟื้นนาน, และยังมีอาจจะมีโรคแทรกซ้อนภายหลัง, เช่นโรคตับแข็งเป็นต้น, นอกจากนี้ยังเป็นพาหะของโรคอยู่นาน. กล่าวคือ

ผู้ป่วยจะสามารถขับถ่ายเชื้อไวรัส, ออกทางอุจจาระ อยู่สองถึงสามสัปดาห์ก่อนมีอาการเหลือง, และเมื่อมีอาการเหลืองแล้วยังขับถ่ายต่อไปได้อีกสองสัปดาห์เป็นอย่างน้อย. สำหรับชนิด บี นั้น, อาการและอาการแสดงโดยทั่ว ๆ ไปคล้ายคลึงกับชนิด เอ. ไวรัสที่เป็นต้นเหตุนี้ก็คล้ายคลึงกัน. จะแยกจากกันได้โดยอาศัยประวัติการติดโรค. ความรุนแรงของโรค, และระยะฟักโรคเท่านั้น. ผู้ป่วยมักจะมีประวัติการถ่ายเลือดหรือ พลาสมา ที่มีเชื้อไวรัสปนเปื้อน. บางรายอาจจะได้รับจากการฉีดยาที่ใช้เข็ม หรือ กระจกฉีดยาที่ไม่สะอาด. การดำเนินของโรคไม่สู้รุนแรง, ค่อยเป็นค่อยไปไม่รุนแรงเหมือนชนิด เอ, ระยะฟักโรคของชนิด บี ก็นานกว่า (สองถึงสามเดือน). ไวรัสชนิด บี นี้จะไม่ถูกขับถ่ายออกทางอุจจาระ, แต่จะอยู่ในเลือดผู้ป่วยได้นาน. มีอยู่หนึ่งรายที่ตรวจพบเชื้อในเลือดได้นานถึง ๕ ปี. ดังนั้นการแพร่กระจายของไวรัสชนิด บี, จึงไม่กว้างขวางเท่าไวรัสชนิด เอ. การป้องกันการติดโรคที่สำคัญที่สุดก็คือ, ป้องกันมิให้อาหารน้ำ, และนมปนเปื้อนเชื้อไวรัส เอ. ป้องกันคนที่ เป็นพาหะของโรค, หรือเคยมีประวัติช่วย

เป็นโรค, ทำงานในห้องอาหาร. รองลงมาก็คือ การป้องกัน ผู้สัมผัสโรคไม่ให้ติดโรค. วิธีดังต่อไปนี้ เป็นข้อแนะนำของคณะกรรมการ แนะนำ วิธีเพิ่ม ภูมิต้านทานโรคของทางการสาธารณสุขอเมริกัน.

ก. บุคคลที่สมควรจะได้รับการป้องกันการติดโรคมีอยู่ ๒ ประเภท, คือประเภทแรกเป็นผู้มีประวัติสัมผัสโรคอย่างแน่นอน, โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่อยู่ในวัยเด็กและวัยหนุ่มสาว ที่อยู่ใน ครอบครัว ที่มี ผู้ป่วยเป็นโรค, เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กซึ่งมักจะไวต่อการติดโรค, เด็กนักเรียนที่มีเพื่อนใกล้ชิดป่วยเป็นโรค. อีกประเภทหนึ่ง คือผู้ที่จะเดินทางจากเขตปลอดโรค, เข้าไปในบริเวณที่มีการระบาดของโรค. หรือบุคคลอื่นที่มีโอกาสสัมผัสโรคเสมอ, อาทิ เช่น เจ้าหน้าที่ในห้องปฏิบัติการไวรัส, หรือห้องปฏิบัติการโรคติดเชื้อ.

ข. ชีวิตวัตถุที่จะนำมาใช้ ป้องกัน การติดโรคซึ่งได้ผลดีสำหรับบุคคลทั้งสองประเภทนั้นก็คือ, อิมมูน ซีรัม โกลบูลิน ที่เตรียมจากมนุษย์, ซึ่งเป็นสารละลายของแกมมา โกลบูลิน ๑๖.๕ เปอร์เซ็นต์. โดยฉีดเข้ากล้ามเนื้อเนื้อที่ที่มีประวัติการสัมผัส

โรค. ยิ่งฉีดบ่อยกันไ้เร็วเท่าใดยังมีโอกาสจะป้องกันมิให้ติดโรคก็ยิ่งขึ้น. ถ้านานถึง ๕ หรือ ๖ สัปดาห์หลังสัมผัสโรคจะไม่ได้ประโยชน์เลย. ขนาดที่ใช้ฉีดสำหรับประเภทแรก คือ ๐.๐๒ มล. ต่อน้ำหนักตัวหนึ่งกิโลกรัม. ฉีดครั้งเดียว. เด็กฉีดขนาดประมาณครึ่งถึงหนึ่ง มล. ในวัยหนุ่มสาว และผู้ใหญ่ประมาณหนึ่ง ถึงสอง มล. สำหรับบุคคลประเภทที่สองให้ฉีดก่อนเดินทางทันที หรือก่อนเข้าไปปฏิบัติงาน, โดยให้ขนาดที่สูงกว่า. คือประมาณหนึ่งถึงสอง มล. ครั้งในเด็ก. และสอง มล. ครั้งถึง ๕ มล. ในผู้ใหญ่และวัยหนุ่มสาว, ถ้าจะอยู่ในบริเวณ การระบาดของโรคนานควรจะฉีดซ้ำอีกทุก ๆ ๖ เดือน สำหรับการใช้อิมมูน ซีรัม โกลบูลิน เพื่อป้องกันตัวอีกเสขชนิด บี นั้นไม่สู้จะได้ผลดี. การคัดเลือกผู้ให้เลือดที่ดีจะเป็นวิธีการป้องกันที่ดีกว่า. มีบางรายอาจจะป้องกันได้เมื่อฉีดให้ในขนาด ๑๐ มล. ทันที และฉีดขนาดเท่าเดิมซ้ำอีกภายหลัง ๑ เดือน. ตามปรกติการใช้อิมมูน ซีรัม โกลบูลิน นี้ปลอดภัย, ถ้าฉีดเข้ากล้ามเนื้อไม่พึงประสงค์เกือบจะไม่มี, แต่ไม่ควรฉีดเข้าหลอดเลือด.

เอกสาร

๑. Advisory Committee on Immunization Practices Recommendation 1969. Morbidity and Mortality Weekly Report 1969, 18 (suppl. #43) : 6.

๒. Havens, W.P., Jr., and J.R. Paul : Infectious Hepatitis and Serum Hepatitis.

In Horsfall, D., and J.B. Tamm : Viral and Rickettsial Infections of Man. 4th. Ed., J.B. Lippincott Co., 1965.

ประเสริฐ ทองเจริญ พ.บ., Dr. med.
(ภาควิชาจุลชีววิทยา)

